

EKTEFELLER OG GJELDSANSVAR

Hovedregelen i norsk rett er at hver ektefelle eier sitt. Dette gjelder både eiendeler og gjeld, uavhengig av om man har valgt å organisere sitt formuesforhold i ekteskapet som felleseie eller særeie. Det er altså (heldigvis eller uheldigvis, alt etter som hvordan man ser det) ikke slik at man kan gifte seg til rikdom eller fattigdom i Norge, og ekteskapet i seg selv medfører ikke noen form for automatisk sameie mellom ektefellene.

Som en hovedregel er det også slik at man ikke kan stifte gjeld på vegne av sin ektefelle. Dette står klart angitt i ekteskapsloven § 40:

"En ektefelle kan ikke stifte gjeld med virkning for den andre ektefellen hvis det ikke er særskilt hjemmel for det". Dette innebærer at dersom jeg kjøper meg en fet Porsche på kreditt, har ikke kreditorene anledning til å kreve min ektefelle for kjøpesummen dersom jeg ikke gjør opp for meg. Dette gjelder selv om jeg har kjøpt den i gave til min mann, og han er hjemmelsinnehaver og faktisk eier av bilen. Dersom selger ikke har forbeholdt seg pant i bilen, kan fordringshaver heller ikke begjære bilen tvangssolgt eller ta utlegg i bilen, da dette vil være min ektefelles bil, mens det er jeg som har stiftet gjelden. Det følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-1 at "utlegg kan tas i ethvert formuesgode som tilhører saksøkte". Så hvis jeg har stiftet gjeld, og bilen tilhører min mann, så kan ikke fordringshaver ta utlegg i bilen, fordi denne ikke tilhører meg. Et eksempel på denne problemstillingen så vi i nemndsak nr. 146-03, hvor den ene ektefellen bestilte tjenester av en tysk advokat i forbindelse med sletting av registrering i tysk båtregister, noe som var en forutsetning for å registrere båten i Norge. Hjemmelsinnehaver for båten var den andre ektefellen, og inkassoselskapet fremmet i første omgang kravet mot henne. Hun bestred kravet under henvisning til at hun ikke heftet for kravet, og fikk medhold i nemnda med følgende begrunnelse: *"Det følger av alminnelige kontraktsrettslige prinsipper i norsk rett at det er den som foretar en bestilling av en vare eller tjeneste som er ansvarlig for kravet. Inkasso er i nærværende sak iverksatt mot en som ikke har bestilt tjenesten og som det heller ikke er sendt regning til. Det er etter inkassoklagenemndas oppfatning ikke i samsvar med god inkassoskikk å iverksette inkasso mot en som ikke har bestilt tjenesten".*

Unntaket fra hovedregelen om at man ikke kan stifte gjeld på vegne av sin ektefelle, finner vi i el § 41, den såkalte "representasjonsregelen": *"En ektefelle kan under samlivet med ansvar for begge ektefellene inngå vanlige avtaler om det daglige husholdet og oppfostringen av barna og vanlige avtaler for å dekke den enkelte ektefelles nødvendige behov. Dette gjelder også leie av felles bolig. Slike avtaler anses for å være inngått med ansvar for begge ektefellene hvis ikke noen annet går fram av forholdene".*

Etter denne bestemmelsen blir begge ektefeller ansvarlige for gjeld uavhengig av hvem som stiftet den, såfremt det er tale om vanlige avtaler om det daglige hushold. Det er viktig å være klar over at det er kun i begrensede tilfeller hvor dette er mulig. I følge lovens forarbeider, er uttrykket "det daglige hushold" brukt for å avgrense mot engangsanskaffelser, eksemplifisert ved dypfryser eller stuemøblement. Videre heter

det blant annet: "Når det gjelder spørsmålet om en konkret avtale faller innenfor området for (§41) er det videre av betydning om avtalen kan ses som vanlig på bakgrunn av ektefellenes økonomiske stilling. Regelen er formulert som en rettslig standard, dvs. at innholdet kan endres over tid og må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

Dette hjelper oss ikke så mye i den daglige konkrete vurderingen om hvorvidt man kan innkreve gjeld overfor ektefellen til den som har inngått avtalen. Noen holdepunkter kan imidlertid rettspraksis og juridisk teori gi oss:

Det er rimelig klart at utgifter til barnehage og SFO for felles barn, kan kreves dekket av begge ektefeller, samt utgifter til lege- eller tannlegehjelp, klær til daglig bruk, briller og lignende for både barna og ektefellene. Det samme gjelder TV-lisens, månedsavgift til et kabelselskap, strøm- og fasttelefonutgifter. En noe vanskeligere grensedragnings får vi ved utgifter til huset. Asbjørn Strandbakken, professor ved Det juridisk fakultet ved Universitetet i Bergen, er av den oppfatning at reparasjoner som er nødvendige for å holde huset i forsvarlig stand, bør kunne omfattes av § 41, dvs. ordinært vedlikehold som maling, skifting av kledning og reparasjoner av eksisterende inventar eller innretninger på huset. Oppussing derimot, i form av oppgradering av huset er noe mer usikkert, og antas å falle utenfor. Dette betyr at dersom man maler huset utvendig og skifter kledning og bytter ut et råttent vindu, kan man kreve regningen dekket av begge ektefellene uavhengig av hvem som har kjøpt materialene eller tjenesten. Dersom regningen omfatter materialer til bygging av en ny terrasse eller vinterhage, kan man bare avkreve den personen som faktisk har inngått avtalen om kjøp.

De lærde strides noe om hvorvidt engangsanskaffelser som møbler og tekniske apparater til hjemmet faller inn under representasjonsregelen, men reparasjon av slike formuesgoder er nok uansett omfattet.

Dersom avtalen/gjeldsstiftelsen først faller innenfor §41, kan ikke interne avtaler mellom ektefellene om at den ene ikke forplikter den annen, gjøres gjeldende overfor kreditorer som er i god tro, dvs. ikke visste eller burde visst om den interne avtalen ektefellene i mellom. Dette betyr at dersom det er handlet maling til ordinært vedlikehold på kreditt, hefter begge ektefellene for gjelden selv om de seg i mellom har en avtale om at det kun er den ene som skal betale for maling der i huset.

Tone Thomassen

Advokat

Epost: tone@advokatthomassen.no